Spis treści

PRZEDMOWA *(Janina Minkiewicz-Najtkowska)* 6

I. TWORZENIE SZKOLNEGO PROGRAMU WYCHOWAWCZEGO *(Iwona Kozłowska)* 8
Wprowadzenie 8
1. Aspekt normatywny 9
2. Aspekt merytoryczny 12
3. Aspekt konstrukcyjny 16
Literatura 24

II. KOMUNIKOWANIE SIĘ NAUCZYCIELA Z UCZNIAMI JAKO JEDNA Z KOMPETENCJI WYCHOWAWCZYCH *(Janina Minkiewicz-Najtkowska)* 25
Wprowadzenie 25
1. Sztuka społecznego komunikowania się 26
2. Świadomość i mechanizmy komunikowania się 30
3. Postawy nauczyciela przyjmowane w komunikowaniu 33
Literatura 38

III. OD AKCEPTACJI KU TOLERANCJI. PRZESTRZEŃ SZKOŁY JAKO POLE KSZTAŁTOWANIA POZYTYWNYCH STOSUNKÓW MIĘDZYLUDZKICH *(Dorota Potyrała)* 39
Wprowadzenie 39
1. Jak rozumiane jest pojęcie tolerancji? 41
2. Postawy tolerancji – od nauczyciela do ucznia 43
3. Tradycja szkoły czyli smutna rzeczywistość 46
4. Czy może być inaczej? Działania nauczyciela formujące tolerancyjną osobowość 50
5. Spodziewane efekty, czyli co możemy osiągnąć poprzez własną tolerancję? 55
6. Granice tolerancji, czyli kiedy należy powiedzieć „stop”? 56
Literatura 59

IV. WYCHOWANIE DO ODPOWIEDZIALNOŚCI *(Iwona Kozłowska)* 60
Wprowadzenie 60
1. Pojęcie odpowiedzialności i jej rodzaje 61
2. Pedagogiczne koncepcje odpowiedzialności 64

3. Warunki wychowania do odpowiedzialności ... 68
4. Dylematy odpowiedzialności ... 74
Literatura ... 77

V. KULTURA JĘZYKA W WYCHOWANIU ***(Urszula Moskalik)*** **78**
Wprowadzenie ... 78
1. Podstawowa terminologia ... 78
2. Kultura języka w historii wychowania ... 79
3. Problemy kultury języka w procesie nabywania, kształcenia i doskonalenia umiejętności językowych ... 83
4. Kultura języka nauczycieli ... 85
5. Kultura języka w różnych dziedzinach życia społecznego ... 88
Literatura ... 89

VI. ROLA WYCHOWAWCY W INTEGRACJI KLASY ***(Jolanta Styszyńska)*** **... 90**
Wprowadzenie ... 90
1. Wychowanie poprzez integrację klasy ... 90
2. Moja klasa, ja i wychowanie ... 97
3. Ocena „klimatu" klasy ... 101
Literatura ... 106
Materiał autorski ... 107

VII. KSZTAŁTOWANIE POSTAWY EMPATII W PRACY WYCHOWAWCZEJ ***(Małgorzata Floraszek)*** **... 108**
Wprowadzenie ... 108
1. Przebieg epizodu empatycznego. Empatia ... 109
2. Empatia uczniów jako postawa społeczna ... 114
3. Jak kształtować empatię wśród uczniów? ... 117
4. Przykłady scenariuszy – propozycje własne ... 119
Literatura ... 122

VIII. WARTOŚCI PREFEROWANE PRZEZ MŁODZIEŻ LICEALNĄ ***(Irena Kujawska-Wawrowska)*** **... 123**
Wprowadzenie ... 123
1. Świat wartości jako środowisko wychowawcze ... 124
2. „Mapa wartości" wybieranych przez młodzież ... 128
3. Uniwersalne wartości w wyborach młodzieży ... 132
Literatura ... 137

IX. WSPÓŁPRACA SZKOŁY ZE ŚRODOWISKIEM RODZINNYM UCZNIÓW *(Urszula Dręczewska-Kamińska)* **138**
Wprowadzenie 138
1. Komunikacja szkoły z domem rodzinnym uczniów 139
2. Obraz relacji szkoły z rodzicami 142
3. Projekt współpracy - program autorski 147
Literatura 152

X. TRUDNOŚCI WYCHOWAWCZE DZIECI W MŁODSZYM WIEKU SZKOLNYM *(Małgorzata Wegemund)* **153**
Wprowadzenie 153
1. Przejawy trudności wychowawczych dzieci w procesie socjalizacji 153
2. Praca z dziećmi trudnymi - autorski projekt działań nauczyciela 156
3. Praca indywidualna i w małych grupach 158
4. Praca z całym zespołem na lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych . 162
5. O pedagogizacji rodziców na zakończenie 168
Literatura 171

XI. SYTUACJA DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH W SZKOLE MASOWEJ *(Maria Popiela)* **172**
Wprowadzenie 172
1. Integracja – idea, możliwości, postulaty 172
2. Potrzeba doskonalenia rozwiązań integracyjnych 177
3. Uczniowie niepełnosprawni w oczach kolegów 181
4. Stosunek nauczycieli do uczniów niepełnosprawnych 183
Literatura 189

XII. EKSTRAWERSJA – INTROWERSJA A EFEKTY UCZENIA SIĘ GIMNAZJALISTÓW. IMPLIKACJE DLA WYCHOWANIA *(Janina Ewa Kąkol)* **190**
Wprowadzenie 190
1. Teoretyczny kontekst badań – interpretacja podstawowych pojęć 190
2. Metodologiczny kontekst badań 194
3. Prezentacja wyników badawczych i weryfikacja założeń hipotetycznych 197
4. Wnioski z badań i obserwacji 203
Literatura 205